

Täysistunnon PTK 121/2009 vp – pöytäkirja tiistailta 8.12.2009

Kohta 22) Hallituksen esitys Suomen ja Ruotsin välillä tehdyn rajajokisopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta, sopimuksen soveltamisesta ja eräiden lakien kumoamisesta

LÄHETEKESKUSTELU

Hallituksen esitys HE 264/2009 vp Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

1 Esko-Juhani Tennilä /vas: Arvoisa puhemies!

Punainen kala uimassa sinisenä virtaavassa väylässä vihreiden rantojen keskellä – tämä visio on yhdistänyt Lapissa hyvin laajasti väkeä yli poliittisten rajojen. Se on johtanut hyvin vahvaan rintamaan, joka puolustaa Tornionjoen ja Simojoen lohta. Puolustamista on tarvittukin, koska luonnonlohikannat ovat olleet suorastaan uhanalaisia ja ovat sitä jälleen, koska kalastusta aiotaan aikaistaa edelleen ja päätösvaltaa siirtää pois alueelta. Siitähän on kysymys uuden rajajokisopimuksen solmimisessa.

Alueellistamisesta meillä puhutaan, mutta tässäkin tapauksessa päätösvaltaa siirretään paikallisilta Helsinkiin ja Tukholmaan. Tämä huolettaa paikallisia ihmisiä hyvin vahvasti, kuten kansanedustajille tulleista viesteistäkin on voitu havaita. Esimerkiksi kansalaiset Antti Sorro, Kalervo Aska, Paavo Enbuska, Kari Kannala, Vesa Kaulanen ja Seppo Frantti kirjoittivat kansanedustajille kirjeen, jossa he totesivat seuraavasti:

"Lohta viedään. Suuri menetys on, kun kaikkien kuntien vastustuksesta huolimatta alueen omaa päättäntävaltaa supistetaan lopettamalla rajajokikomission päätösvalta. Tornionlaakson neuvostoa lainaten rajajokisopimus supistaa päätösvaltaisen ja paikalliseksi perustetun väestön ja elinkeinoelämän parissa tunnetun ja arvostetun hyvin toimivan viranomaisen lausunnon antajaksi asioissa, jotka suoraan koskettavat rajan asukkaiden arkipäivää ja elinkeinoelämän kehittämisedellytyksiä. Tämä ei edistä rajayhteistyötä eikä Pohjoismaista yhteistyötä. Se ei myöskään ole läheisyysperiaatteen mukaista eikä siten tue Euroopan integraatiota. Kansanedustajien tulee nyt valvoa, että eduskunta palauttaa rajajokisopimuksen uudelleen valmisteluun." Nämä kirjeen kirjoittajat ovat kaikki lohialan ekspertteja ja aktiivisia toimijoita Tornionjokivarrella.

Tästä samasta asiasta hälyttää eduskuntaa myöskin Kukkolankosken osakaskunnan vetäjä Kalervo Liisanantti, joka toteaa niin ikään kansanedustajalle saattamassaan kirjeessä ja myös lehtikirjoituksessaan seuraavasti: "Meillä jokivartisilla on huolena merikalastuksen rajoitusten purkamisen vaikutukset jokeen nouseviin kalakantoihin. Ajattelemmme vastuullisesti. Vaikka rajoituksia ollaan vähentämässä kaikilta kalastajaryhmiltä tasapuolisuusperiaatteen mukaan, uudesta lakitekstistä näkyy valmistelutyössä mukana olleiden oma etu. Merikalastus on yliedustettuna jopa valmistelutyön virkamiehistössä, mutta koskikalastuksen edunvalvoja ei ole ketään. Edunvalvonnan puute näkyy kirjoitetussa lakiluonnoksessa."

Tällaiset arviot siellä on meillä päin tehty, ja minä toivon, että ne täällä otetaan vakavasti.

Päätösvaltan siirtymisen lisäksi pohjoista väkeä huolettaa se, että uudessa sopimuksessa lohen pyynti etenkin Ruotsin puoleisella Tornionjoen suulla lisääntyy rajusti jo heti kevätkesästä. Se kalastus on tukkimassa lohilta pääsyn jokeen, ja kuitenkin vaan joessa lohi lisääntyy kutupaikalleen päästyään. On täysin ekologisenkin kehityksen vastaista, että lohettapyydätään enenevästi merellä eivätkä ne pääse sinne, missä ne voivat lisääntyä. Tästä

edellä mainitut Antti Sorro ja kumppanit toteavat kirjeessään seuraavasti: "Ruotsin ja Suomen rajajokisopimus tehostaa voimakkaasti lohen ja erittäin uhanalaiseksi luokitellun meritaimenen verkkopyyntiä. Tehopyynti kohdistuu erityisesti luonnonlohien emokalparviin Tornionjokisuun rysäpyynnin alkaessa jo 17.6. Pyynnin aloituspäivämäärä on neljännesvuosisatainen taka-askel, paluu EU:ta edeltäneeseen Neuvostoliiton, Itä-Saksan ja meriviljelylohen aikaan. Vuonna 1986 pyynti alkoi kaksi päivää tätäkin varhemmin, seuraukset tiedetään."

Kyllä. Tähän saatiin korjausta vuonna 96, jolloin Lipposen hallitus kielsi lohenkalastuksen heinäkuun 5. päivään saakka. Sen jälkeen on tullut vain taka-askelia, ja nyt niitä ollaan ottamassa lisää. Pidän täysin takaperoisena tällaista kehitystä.

Kun kaiken lisäksi on vielä tekeillä EU:n toinen lohenpelastusohjelma, joka piakkoin tullaan esittelemään, en pidä mitenkään perusteltuna, että nyt päätetään täällä, miten tullaan pitkään toimimaan, kun ne toiset linjat ollaan vetämässä juuri sillä areenalla, jolla lohen osalta ne on oikeasti syytäkin vetää, eli Euroopan tasoisina, koska yhteinen kalahan se on, kun se ui monilla merillä. Siksi me pohjoisessa olemme nyt sitä mieltä hyvin laajasti ainakin, että tätä ei pidä eduskunnan hyväksyä, vaan hylätä pitää tämä ehdotus.

2 Timo Juurikkala /vihr: Arvoisa puhemies!

Nyt täällä pohjoisen mies todisti, ja kyllä nyt etelän miehenä ilmoitaudun, että olen hyvin pitkälti samaa mieltä ed. Tennilän kanssa tästä kokonaisuudesta.

Tornionjoen lohikanta on Itämeren tärkein kanta. Tällaisia sitä koskevia päätöksiä tehdessä pitäisi kirkkaana olla se, että kaikkein tärkeintä on sen kestävyysvarmistaminen, että sekä lohen että meritaimenen lisääntymismahdollisuudet turvataan niin, että kanta säilyy hyvällä tasolla tai peräti vahvistuu. Koskee myös siikaa. Tämä on myös tietysti voimassa oleva kalastuslain henki, että tältä pohjalta pitäisi mennä. Tällaisella ajattelulla olisi kestävyyttä ja pitkäjänteisyyttä myös kalan pyynnin kannalta.

Toinen asia on se, että nyt kun tämän rajajokisopimuksen nojalla pyynti aika paljolti keskittyy merialueelle, tämän aluetaloudelliset vaikutukset ovat hyvin heikot, koska joesta virvelillä tai perholla pyydetty lohi tai tamen tuo aluetaloudelle kyllä paljon paremmat tulot kuin verkkopyynnillä tai rysäpyynnillä Tornion edustalta pyydystetty kala.

Se, mitä ed. Tennilä sanoi rysäpyynnin aloitusajankohdan aikaistamisesta, lienee kaikkein vakavin asia tässä uudessa sopimuksessa. Siitä on kokemukset kuitenkin 1970- ja 1980-luvulta, minkälaiset vaikutukset sillä aiemmin kesällä aloitetulla ammattimaisella pyynnillä on näihin kalakantoihin ollut.

Toinen ongelma tässä on tietysti tämä harrastus- tai vapaa-ajankalastajien kulkuverkkomenettelyn salliminen siinä edustalla. Se vaikuttaa samaan suuntaan eli ehkäisee lohikalajien pääsyn kutualueelle. Erikoista on myös, että tässä sovelletaan 1970-luvun alun kalaväyläratkaisua, jossa ne kalaväylät siellä edustan merialueella ovat kovin kapeat eivätkä varmaan täytä sitä ajatusta, minkä kalanväylyistä säädettäessä on ollut.

Ymmärsin näin näistä kirjeistä, joita itsekin sain, että tässä asiasta vastaavat ministerit ovat periaatteessa puhuneet siitä, että pitäisi sopimuksen olla sen kaltainen, että se varmistaa noin joka toisen kalan pääsyn sinne kutualueelle. Nyt ainakaan radiokalaseurantojen perusteella näin ei tule tässä käymään, vaan näillä aikarajoitteilla ja muilla kalastusrajoitusten löyhentämisillä se ylös jokeen pääsevien kalojen määrä jää sinne 10 prosenttiin.

Kummastusta herättää myös tämän kokonaisuuden ja sopimuksen valmistelu. Tässä ei kovin tarkalla korvalla kyllä asianosaisia eikä paikallisia eikä kala-alan asiantuntijoitakaan ole kuultu.

Myös tämä on erikoista, että tässä on kuitenkin kalastuslain kokonaisuudistus valmistelussa tai tulossa ja samoin tämä, mihin ed. Tennilä viittaisi: Euroopan komission Itämeren lohenhoitosuunnitelma, joka on valmisteilla. Kyllä olisi pitänyt nämä muutkin asiakirjat tässä katsoa, minkälaista säädösvalmistelua sieltä tulee.

Arvoisia puhemies! Lopuksi totean vaan, että tämä rajajokisopimus on erittäin huono ja tulee heikentämään lohien ja meritaimenen ja siiankin kantaa ja heikentämään matkailukalastuksen mahdollisuuksia ja lopulta pilaamaan myös merialueen kalastajien saalismahdollisuudet vaelluskalakantojen heikentyessä.

3 Raimo Piirainen /sd: Arvoisa puhemies!

Niin kuin näyttää, niin lohella on ystäviä ympäri Suomea. Se on todella hyvä. Täällä on todettu, miten suuri merkitys tällä on pohjoisen matkailulle. Tämä rajajokisopimus vaikuttaa tämmöiseltä junttasopimukselta, jolla Tornionjoen lohien tulevaisuus asetetaan jälleen uhatuksi. Eduskunnan käsissä on enemmän kuin rajajokisopimuksen hallinnollinen sisältö. Tornionjoen lohi oli ylikalastuksen seurauksena häviämässä sukupuuttoon ennen 90-lukua. Lipposen hallitus pelasti tällöin lohien tulevaisuuden kuuntelemalla asiantuntijoita, jotka suosittelivat Tornionjokisuun lohienkalastuksen aloituspäiväksi 3. heinäkuuta. (Ed. Tennilä: Kolmas taikka viides!) – No, jompikumpi – Tämä takasi, että suurikokoiset emolohet pääsivät pitkän tauon jälkeen palaamaan kudulle syntymäjokiinsa. Tiukkojen aikarajojen seurauksena jo vuosikymmeniä kateissa ollut Tornionjoen luonnonvarainen lohikanta elpyi ja poikastiheydet kymmenkertaistuivat. Lohien uusi tuleminen toi vapaaajankalastajat jokivarteen, jolloin kalastusmatkailu virkistyi ja tuotti uusia matkailupalveluja turisteille. Tornionjokialueen talous vahvistui.

Nyt asiantuntijoiden lausunnot ovat rajajokisopimusta laadittaessa kaikuneet kuuroille korville ja kansalaiskeskustelu on puuttunut tyystin. Useiden paikallisten intressitahojen ääni on jäänyt kuulematta tai lausunnoilla ei ole ollut minkäänlaista merkitystä sopimuksen sisältöön. Sopimusta on laadittu erittäin epädemokraattisesti.

Arvoisa puhemies! Lohien merikalastuksen aloitusta kiinteillä rysäpyydyksillä halutaan aikaistaa nyt yli kahdella viikolla, ja tämä sopimus siirtäisi Tornionjokisuun pyynnin alkavaksi jo 17. kesäkuuta. Merikalastuksen aikaistaminen kiinteillä pyydyksillä on suuri virhe, joka aikaisempien kokemusten valossa muodostaa suuren uhan Tornionjoen lohelle. Aikaistaminen tietäisi muutamaksi vuodeksi ennätysmäisiä merilohisaaliita ja lohienhinnan romahtamista. Tämä on todettu jo viime vuosina pelkästään Haaparannan kalastajien tekemisillä, kun lohienkalastus on aloitettu 19. kesäkuuta suomalaisten katsoessa rannalta. Haaparantalalaisten pyytämät lohet ovat pudottaneet lohien ulosmyyntihinnan 3 euroon kilolta. Osa tästä lohisaaliista on toimitettu lopuksi jätteenä Tornion kaatopaikalle.

Kalastuslakimme määrää, että kalakantaa käytetään hyväksi järkipärisesti ottaen huomioon kalataloudelliset näkökohdat. Tällöin on vältettävä toimenpiteitä, jotka vaikuttavat vahingollisesti tai haitallisesti luontoon tai sen tasapainoon. Rauhoitusajan jälkeen alkava rajoittamaton rysäpyynti jokisuussa on johtanut ja tulee johtamaan ylipyyntiin, joka on sekä taloudellisesti että ekologisesti järjetöntä. Lisäksi ongelmaksi muodostuu suomalaisten merikalastajien tasavertainen kohtelu ja sitä myötä lohienkalastuksen aikaistaminen kahdella viikolla koko rannikolla, jota tultaneen vaatimaan rajajokisopimuksen ehtoihin vedoten.

Arvoisa puhemies! Rajajokisopimus sallii vanhoilla apajapaikoilla lohienpyynnin ajoverkoilla, joka on erittäin tehokas pyydys, jopa merialueiden isorysäkin tehokkaampi. EU kielsi ajoverkkokalastuksen Itämerellä vuoden 2008 alusta, ja on EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaista, että kalastusta ei sallita ajoverkoilla muuallakaan. Näillä ajoverkoilla pyydetty kalat päätyvät lopuksi myyntiin. EU kielsi merialueilta saadun kalan myynnin vapaaajankalastajilta ja on EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaista, että samoja kaloja ei myydä vapaaajankalastajien toimesta muuallakaan.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta otti vuonna 1994 kantaa rajajokisopimuksen pyyntirajoitukseen lausunnossaan todeten, että pyyntirajoitusten tarkoituksena on turvata luonnonlohen ja taimenen lisääntyminen. Tornionjoen lohi ja taimen ovat edelleen uhanalaisia. Nykyisten pyyntirajoitusten keventämiselle aikarajoitusten joustonkaan varjolla ei ole perusteita.

Tämän toteaa myös Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos lausunnossaan uudesta rajajokisopimuksesta siten, että lohen nykyistä kantaa voidaan pitää vähimmäisrajana ja kalastussäännöillä tulisi turvata lohikannan säilyminen kaikissa olosuhteissa nykyisessä runsaudessaan.

Arvoisa puhemies! Suomen alkuperäisenä tavoitteena oli kalastussääntöä koskevissa neuvotteluissa aikaansaada sellainen tilanne, joka parantaisi luonnonlohen pääsyä kutujoelle. Tornionjoen lohen suojelemisen peruseräteenä rajajokisopimuksessa on pidetty sitä, että jokisuun ja sen ulkopuolisen merialueen kalastus voidaan aloittaa vasta, kun lohta on noussut jokiin 50 prosenttia siitä määrästä, joka nousisi jokiin ilman merikalastusta.

Viime kesän kaikulouduksissa Tornionjoella todettiin, että 17. päivään kesäkuuta mennessä lohta oli noussut noin 8 000 kappaletta. Tämä on alle kymmenen prosenttia siitä määrästä, joka nousisi jokeen ilman merikalastusta. Keskeisin rajajokisopimuksen tavoite, josta täytyy pitää kiinni, ei toteudu.

Arvoisa puhemies! Suomen teollisuus on laman vuoksi suurissa vaikeuksissa ja kymmeniätuhansia teollisuuden työpaikkoja on menetetty lopullisesti. Palvelualoihin on nyt ladata kasvuodotuksia. Uusia työpaikkoja kaivataan maahamme kipeästi. Uusi rajajokisopimus on kuitenkin pysäyttänyt Tornion-, Muonion- ja Simonjoen kalastusmatkailuinvestoinnit. Tulevaisuuden usko on kadonnut matkailuyrittäjiltä, jotka tietävät, mitä tämä sopimus merkitsee Tornionjoen lohen tulevaisuudelle. Jotta maamme kalastusmatkailu virkistyy ja synnyttää uusia työpaikkoja, on ensiarvoisen tärkeää huolehtia kestäväällä tavalla maamme luonnonvaroista.

Eduskunnan tehtävänä on osoittaa nyt kaukonäköisyyttä ja myötätuntoa luonnonvaraista Tornionjoen lohta sekä siitä riippuvaisia kalastus- ja matkailuelinkeinoja kohtaan.

4 Markus Mustajärvi /vas: Arvoisa puhemies!

Tämä hallituksen esitys on ristiriitainen. Se on sitä minun omasta mielestäni ja varmasti kaikkien tunnustamien ja vuosikymmeniä lohiasioihin ja lohipolitiikkaan perehtyneitten arvostettujen asiantuntijoiden mielestä.

Ensinnäkin, tämä aikataulu: Rajajokisopimus tehtiin kiireellä, mutta kalastuslain uudistaminen tulee viiveellä samoin kuin Euroopan komission Itämeren lohenhoitosuunnitelma. Toiseksi, Suomen ja Ruotsin ministerit ovat julkituoneet tavoitteen tai periaatteen päästä puolet jokeen pyrkivistä kaloista nousemaan ennen meripyyntin aloittamista. Kuitenkin Tornionjokisuun rysäpyynti aikaistuu 17.6. alkavaksi. Kysymys kuuluu, kuinka nämä kaksi asiaa sopivat yhteen.

Kolmanneksi, jokialueella sallitaan sellaisia pyyntivälineitä, jotka on merialueilla kielletty. Samalla tavalla vapaa-ajankalastajille sallitaan sellaiset pyyntimenetelmät, jotka ammattikalastajilta on kielletty. Tarkoitin esimerkiksi ajoverkkopyyntiä tai vastaavia pyydyksiä. Ja vaikka minä en loheen liittyen ole mikään asiantuntija, niin paljon kysymyksiä tämä esitys herättää. Pelkona on, että lohen ja vieläkin uhanalaisemman meritaimenen luontainen kanta vaarantuu kestävämmän verotuksen vuoksi.

Monet asiantuntijoista ovat laittaneet kansanedustajille viestiä, ja he ovat omissa näkemyksissään kertoneet, että tämä rajajokisopimus on kalastuslain vastainen. Kalastuslain ykkösluvun ykköspykälässä todetaan: "Kalastusta harjoitettaessa on pyrittävä vesialueiden mahdollisimman suureen pysyvään tuottavuuteen." Viidennessä luvussa 23 §:ssä lukee: "Kalastusta harjoitettaessa on vältettävä toimenpiteitä, jotka estävät kalan pääsyn toisen vesialueelle taikka rauhoituspiiriin tai muualle, missä pyynti kalakannan turvaamiseksi on rajoitettu, taikka vaikeuttavat vaelluskalan liikkumista vesistöissä tai kalakannan hoitoa." Ja edelleen 24 §:ssä todetaan: "Missä joki yhtyy mereen tai järveen, valtavyöhyksen jatkeena on kalavyöhyke, joka käsittää syvimmällä kohdalla kolmanneksen kysymyksessä olevan vesialueen leveydestä ja ulottuu niin kauaksi selkäveteen, että kalan kulku on turvattu." Nämä ovat hyvin keskeisiä kohtia, kun arvioidaan sitä, mitä Tornionjoella, Tornionjokisuulla, lohelle tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Olen ihmetelty aiemminkin, kuinka tämä lohiasia voi olla niin vaikea. On aivan totta se, että pääministeri Lipposen hallituksen aikana tämä asia oli paremmalla tolalla, ja siinä suhteessa näin tarkasti rajattuna Lipposen hallitusta voi jopa kehua ja vielä näin pitkällä viiveellä. Nytkin tämän esityksen myötä palataan pyyntirajoitusaikojen suhteen neljännesvuosisata taaksepäin.

Ruotsinkielisillä kummallakin puolen rajaa on tässä asiassa omat intohimonsa, ja kun Rkp on ikuisena hallituspuolueena kyennyt jarruttamaan järkeviä, kauaskantoisia, kestäviä ratkaisuja, niin osin sitä laskua maksetaan nyttenkin. Valitettavan usein sellaiset ratkaisut, kestävät ratkaisut, ovat olleet alisteisia lyhytnäköiselle ja kuppikuntaiselle edunvalvonnalle.

Mutta nyt vihdoin viimein olisi jo korkea aika nostaa ekologiset tekijät lohipolitiikassa sille paikalle, johon ne kuuluvat. Tässä suhteessa jos vihreät ryhmänä, eduskuntaryhmänä, lähtee vielä tästäkin asiasta tinkimään, niin olen kyllä äärimmäisen pettynyt, kun tiedän, että vihreitten ryhmässä on kovaa asiantuntemusta tässä asiassa.

Tämä asia kuitenkin menee niin, että jos ei ole lohta, ei ole lohenpyytäjiäkään, ei merellä eikä joella. Pitäisin ihmeenä, jos tämä asia muuttuisi eduskunnassa niin paljon, että sen voisi hyväksyä. Kun kyse on kuitenkin moniulotteisesta, pitkstä neuvotteluprosessista, jossa on useampi osapuoli, niin täällähän tämä ei enää muutu, vaan ainoaksi mahdollisuudeksi jää hylätä tämä esitys ja palauttaa se kokonaan uuteen valmisteluun.

5 Erkki Pulliainen /vihr: Arvoisa puhemies!

Tämä on harvinaisen kimuranttinen asia. Tähän liittyy hyvin paljon näkökohtia, jotka eivät ole vielä tässä lähete keskustelussa tulleet esille. Ensinnäkin on muistettava, että ensimmäinen suuri katastrofi näissä asioissa tapahtui 1930-luvun lopulla, jolloin ajoverkkokalastus tuotiin Ruotsista Suomen puolelle ja sillä luotiin tilanne, jossa luonnonlohen, siis merilohen, kannat vaarannettiin. No, siitä ongelmasta päästiin pyöriäisten avulla eroon viime vuoden alusta lukien.

Jos ei olisi oltu näppäriä, niin ei olisi päästy, mutta kun oltiin näppäriä, niin on päästy. Nyt vaan on keksitty joku ihmeellinen 120 metrin ajoverkkopyyntitekniikka, jolla nyt sitten laittamalla tämmöiset verkkojatat sopiviin paikkoihin pilataan sitten se, mikä vielä pilattavissa on. Tämä on ihan uusi ilmiö. En ole olisi voinut kuvitellakaan, että semmoinenkin keksittäisiin, mutta semmoinen näyttää tulleen keksityksi. Siis ajoverkkoasia oli yksi asia.

Toinen asia on ollut se, että tämmöistä rasvaista kalaa kuin merilohi on ruvennut vaivamaan niin sanottu M74-oireyhtymä, joka merkitsee sitä, että luonnonkantaiset yksilöt eivät tahdo onnistua tuottamaan kasvavia poikasia. Ilmeisesti tiamiinin puutteesta se kasvu tyrehtyy ja ne poikaset kuolevat. Tämä on todellinen ongelma.

Kolmas merkittävä ongelma on sitten se, että pääosa näistä joista, jotka laskevat Pohjanlahteen ja myöskin Suomenlahteen, on vesistöjen puolesta rakennettuja jokia. Tämä rakentaminen puolestaan johti siihen, että täytyy saada kompensatioksi istukastuotantoa niin, että sitten, kun eivät kalat pysty lisääntymään luontaisesti joissa, niin sitten keinollisesti tuotetaan ne poikaset, istutetaan ne mereen, ja sen merivaiheen jälkeen ne palaavat sitten sinne istutuspaikkaan, joka on rakennetun joen suuvesistö, siihen ensimmäiseen patoon saakka, ja tällä tavalla syntyy eräällä tavalla ihmeellinen pyyntikanta, siis sellainen, joka ei pysty lisääntymään, joten se pitää pyytää kokonaan pois.

Kysymys on niin sanotusta terminaali-alueesta, jollainen muun muassa on Kemijoen suussa Isohaaran padon alapuolella. (Ed. Tennilä: Tornionjoella ei ole pataa!) – Ed. Tennilä, en taida ihan kaikkea muistaa näistä asioista.

Nyt ongelma on sitten tullut siitä, kun nämä istukkaat, ne velvoiteistukkaat, ovat olleet niin huonokuntoista eläinpopulaatiota, että ne eivät ole selviytyneet siitä merivaiheen vaelluksestaan, niin se kanta, jonka varassa kaikki on nyt eteenpäin, onkin sitä luonnonlohikantaa, elikkä siis toisin sanoen koko laji on tullut uhanalaiseksi. Lohi käyttäytyy Pohjanlahdella, jolla on siis se oma vaellustraditionsa, sillä tavalla, että ne lohet tulevat sitä itärantaa pitkin ylös ja näitten rakennettujen jokien suupuolen kautta, ja sieltä sitten kier-

tävät Tornionjoen suulle ja siitä sitten, jos ovat ruotsalaista alkuperää, kiertävät Ruotsin puolelle.

Nyt sitten tullaan yhteen kaikkein kurjimpaan asiaan, jolla on tämän kurjan sopimuksen kanssa mitä suurin merkitys, eli siihen, että terminaalipyynninä lohenpyynti Kemijokisuulla on järjestetty sillä tavalla, että siinä pyydetään varhain jo luonnonlohta, joka on palaa-massa pohjoiseen päin elikkä Tornionjoelle ja sitten Ruotsin puolelle.

Ruotsalaiset ovat äärimmäisen kateellisia siitä, että suomalaiset pyytävät siinä Kemijoki-suulla heidän ikiomia lohiaan, ja tästä on koko tämän kurjuuden alku ja loppu. Tähän vedoten neuvotteluissa Ruotsin ministeri Eskil jotakin – en muista sukunimeä, mutta meidän ministerimme puhuu aina Eskilistä – sai ajettua sitten asiat siihen malliin, että sopimuksessa on tämä 17.6. kello 12 pyynnin aloitusajankohta, joka merkitsee oliko se 16 vuorokauden varhennusta siihen, mitä olisi pitänyt olla. Tämä on ehdottomasti kurja tilanne, koska se eriyttää käytännön tasolla Suomen puolen pyynnin, jonka aloitus voi olla nyt siis myöhäisempi tietysti, Ruotsin puolen pyynnistä, joka on se 17.6. kello 12.

Sitten vielä kaiken lisäksi siellä joen suupuolella ovat nämä rysäpyynnit ihan oma tarinansa. Siellähän siis nämä loukkupaikat ovat tietyillä suvuilla historiallinen oikeus. Tästä tullaan kokonaisuutena sellaiseen tilanteeseen, että siis eriarvoisuus Suomen ja Ruotsin kesken on mitä ilmeisin lopputulema tässä tilanteessa, ja se tilanne uhkaa nyt sitä kantaa, jonka varassa koko Itämeren luonnonlohikanta tällä hetkellä on elikkä Tornionjoen kutevaa kantaa. Simojoen kanta on niin heikoissa, ettei sen varaan voi mitään rakentaa, elikkä siis olennainen on Tornionjoen ja sen sivujoen Muonionjoen kuteva kanta.

Tätä asiaa joudutaan nyt äärimmäisen perusteellisesti käymään valiokunnassa ja myöskin perustuslakivaliokunnassa läpi, koska tämä asia ei ole näin yksinkertainen. Tästä on käyty saikkinoitia hallituspuolueitten kesken sen jälkeen, kun signeerattiin tämä neuvottelutulos, ja siihen sisältyy paljon arveluttavia piirteitä, jotka täytyy käydä perusteellisesti läpi. Mutta tässäkin kuitenkin itse substanssissa on kysymys hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Se, mitä me voimme yrittää sitten, jos se on hallituspuolueitten yksimielinen esitys, jos se viedään tällaisenaan läpi, on sitten toivoa lausumilla vaikutettavan siihen, minkälainen on sitten asetusteksti, joka tästä syntyy.

Sillä voidaan pelastaa ehkä jotakin tai sitten ei voida pelastaa mitään.

Mutta joka tapauksessa yksi asia on selvä: terminaalialueitten pyyntiin pitää voida vaikuttaa ja miettiä ne kokonaan uudestaan. Jos kalatiet ruvetaan rakentamaan Kemijokeen, Isohaara ohittamaan, niin joka tapauksessahan siellä koko terminaalipyyntijärjestelmä joudutaan pistämään uusiksi, elikkä se on näin. Sama koskee Iijoen kohtaa. Siinä on aivan täsmälleen samasta asiasta kysymys.

Arvoisa puhemies! Kyllä tämä harvinaisen kenkkumainen tarina on, mutta kaikkea tässä maailmassa sattuu ja tapahtuu.

6 Esko-Juhani Tennilä /vas: Herra puhemies!

Ed. Pulliainen on lohialan hyvä ekspertti ja tietää nämä pitkät taustat ja suuret virheet, mitä siellä matkan varrella on tehty. Niitä on ihan liikaa, ja koko lohikanta oli häviämässä, tuhoutumassa kerta kaikkiaan. Siinä on se peruskysymys kuitenkin olemassa, että jos lohi ei pääse nousemaan kutupaikalleen, niin ei se lisääntynyt eikä sitä kohta ole. Pitää se perusasia muistaa nyt myös jatkossa ja nyt kun päätöksiä tehdään.

Onhan se ihan selvää, että kateus taitaa kuulua jopa tämmöiseen kalastukseen tietyllä tavalla, mutta ei sille voi periksi antaa vaan asiat pitää hoitaa järkevästi. Siellähän on Kemijoki-padot ja moni muukin joki on padottu. Simojoki ja Tornionjoki eivät ole, mutta nyt on sinne Tornionjoen suulle tulossa pyyntipato, ja siitä on vaikea lohen päästä, ja jos näin käy, niin tästä tulee suuri takaisku tähän lohen pelastamiseen. Ihan noin sitten taloudellisesti ajatellen kyllä se joella pitäisi kalastaa pääsääntöisesti, jos meinataan taloudellisesti tulosta tehdä. Silloin kun se on turistipyyntiä, niin sen lohen kilohinta on moninkertainen, ilmeisesti kymmenkertaisista luvuista puhutaan, verrattuna siihen, että sitä tuolla massa-

mitassa vedetään jollain verkolla merellä, jolloin hinta on, niin kuin tiedetään, hyvinkin pieni.

7 Erkki Pulliainen /vihr: Arvoisa puhemies!

Ihan lyhyesti vielä: Lohen hinta kymmenkertaistuu, kun se lasketaan siitä Tornionjoen suusta nousemaan sinne jokea ylöspäin elikkä tulee vapaa-ajan pyynnin kohteeksi. (Ed. Tennilä: Se kymmenkertaistuu!) Elikkä se kymmenkertaistuu se hinta, siitä on olemassa selvät tilastot.

Yleensä tapani ei ole kehua itseäni millään tavalla, mutta kun tässä nyt pantiin Lipposen hallituksen piikkiin kokonaisuudessaan 90-luvun tapahtumat, niin ei olisi tapahtunut mitään ilman minua. (Ed. Tennilä: Näin on!)

Keskustelu päättyi.

Päätökset

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksyttiin ja asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

as. 9.12.2009